Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 21: 163-173 (2007)

Eski Ve Yeni 9–10. Sınıf Coğrafya Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi

An Evaluation of the New and Former 9th and 10th Grade Geography Teaching Curriculum

Ali Ekber Gülersoy*

ÖZET

Bilindiği gibi ülkemizde eski coğrafya öğretim programı (1992 programı) yapılan bazı değişikliklerle 2005-2006 (9. sınıflarda) ve 2006-2007 (10. sınıflarda) öğretim yılına kadar tüm liselerde uygulanmıştır. Eski programın artık çağın gereksinimlerine cevap vermemesi, öğretim programlarının Avrupa Birliği normlarına uyum sağlaması gereği vb nedenlerle hazırlanan yeni coğrafya programı 2005–2006 öğretim yılında bütün liselerin 9. sınıflarında uygulanmıştır. 2006–2007 öğretim yılında ise programda yapılan bazı küçük değişikliklerle yeni coğrafya öğretim programı, ülkemizdeki tüm liselerin 9. ve 10. sınıflarında uygulanmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada liselerin 9. ve 10. sınıflarında uygulanmış olan eski coğrafya öğretim programları ve 2006-2007 öğretim yılında ülkemizdeki tüm liselerin 9. ve 10. sınıflarında uygulanmaya başlanan yeni coğrafya öğretim programı karşılaştırılarak ülkemiz şartlarında ortaya çıkabilecek bazı sorunlar üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yeni ve eski coğrafya öğretim programları, program felsefesi ve deseni, yapılandırmacılık.

ABSTRACT

The old geography curriculum (1992 curriculum) had been put into practice by some changes till 2005-2006 (9. classes) and 2006-2007 (10. classes) academic year in all high schools in our country. New geography curriculum which had prepared for some reasons in fact that the old curriculum not to meet the requirements of modern age and the necessity of adaptation of curriculums to EU norms etc. had been into practice in 2005-2006 academic year in all high schools of 9. classes. New geography curriculum has been into practice in 9. and 10. classes of all high schools by small changings in curriculum in 2006-2007 academic year in Turkey.

In this study, it has been focused on some problems which could be appeared through the comparing the former and new geography curriculum which has been into practice in 9. and 10. classes of all high schools in 2006-2007 academic year.

Keywords: New and former geography curriculums, program design and philosophy, constructivism.

GİRİŞ

Coğrafya, ilk zamanlarda yeryüzünün tasviri, yeryüzünün fizikî özelliklerini araştıran bilim vb. şeklinde tanımlanırken günümüzde doğal ortam-insan etkileşimini ön plana çıkaran bir kimliğe bürünmüştür. Nitekim Atalay, coğrafyayı "*yeryüzünün şekillenmesini, şekillenmede etkili olan amilleri ve yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, bitki, hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkileri ve bunların dağılışını inceleyen bilim*" şeklinde tanımlamaktadır [1]. Çağlar boyu kendini ve yaşadığı ortamı algılamaya, anlamlandırmaya çalışan insanoğluna eğitim-öğretim ve onun bir parçası olan öğretim programları eşlik etmiştir.

Bilindiği gibi yaratıcı ve eleştirel düşünceye sahip bireylerden oluşan bir toplumu yaratmanın yolu bireylere "*bilgiye ulaşma becerisi*" ve "*edindiği bilgileri kullanabilme-bilgi ve teknoloji üretebilme*" yetisi kazandırmaktır. Bu hedefe ulaşmak için çağ nüfusunun eğitim-öğretiminde disiplinler arası

*Ali Ekber Gülersoy, DEÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, gulersoy74@gmail.com

bir yaklaşımla hazırlanan öğretim programları-ders kitapları oldukça etkilidir.

Öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin çeşitli sınıflarda öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir [2]. Öğretim programının; amaç, içerik, öğretim süreci ve değerlendirmeden oluşan dört temel öğesi bulunmaktadır. Bir öğretim programında amaçlar belirlenirken, toplumun imkânları, ihtiyaçları, sosyo-kültürel yapısı, öğrencilerin gelişim düzeyleri, hazırbulunuşluğu, fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları, hangi konunun ne kadar öğretileceği, öğrenme ürününü göstermesi, binişik değil bitişik (kendi içerisinde tutarlı ve çelişkisiz), demokratik ideallere uygun ve ölçülebilir-gözlenebilir olmaları gibi noktalara dikkat edilmelidir. Amaçların böylesi bir işlemle belirlenmesi, öğretim programının başarısı için yeterli olmasa da bir önkoşul niteliğindedir [3].

CUMHURİYET DÖNEMİ ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Türkiye'de program geliştirme çabalarına bakıldığında, çalışmaların Cumhuriyetin ilânıyla başladığı görülmektedir. Bu çerçevede Cumhuriyet devrinin ilk coğrafya müfredat programları Türk Coğrafya Kurumu I. Kongresi'nde (1941) oluşturulmuştur. Bu tarihten sonra öğretim programları 1957, 1971, 1973, 1982, 1992, 1993 ve 2005 tarihlerinde düzenlenmeye tabi tutulmuştur. 1941 dâhil 1957, 1973, 1982, 1992 tarihlerinde programlarda kapsamlı değişiklikler yapılırken 1973, 1983 ve 1993 tarihli programlar kendisinden önceki programları tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu değişiklikler içerisinde 1942 ve 1973 tarihlerinde yapılanlar dikkat çekmektedir. 1942 programı coğrafya öğretimini bir bütün olarak ele alan ilk düzenlemedir. 1973 programı ise büyük ölçüde modern programcılık ilkelerine göre şekillenmiştir [4,5]. Genellikle coğrafya öğretim programlarında yapılan değişiklikler, bazı konu başlıklarının değiştirilmesi, konu ekleme-çıkartma vs. gibi sığ uygulamalardan öte geçememiştir. Nitekim 2005 yılına kadar uygulanan öğretim programı (1992) program geliştirme açısından 1973 programının bir hayli gerisinde kalmıştır. 2005 coğrafya öğretim programı ise kendisinden önceki programların tekrarı, tamamlayıcısı olmadığı gibi birçok açılardan radikal bir nitelik taşımaktadır.

2005 COĞRAFYA (9-10. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

2005-2006 öğretim yılında 9. sınıflarda 2006-2007 öğretim yılında 10. sınıflarda uygulanmaya başlanan yeni coğrafya öğretim programlarının hazırlanmasında değişik faktörler etkili olmuştur[1].

Yeni coğrafya öğretim programı, öğrencilere doğal ve beşeri sistemler arasındaki karşılıklı etkileşimi mekânsal boyutta irdeleyebilme becerisi ile yaşadıkları alandan başlayarak bölgesi, ülkemiz ve dünyamızla ilgili coğrafi bilinç (*mekânsal değerlere sahip çıkma, tasarruf bilinci, ekolojik ve sosyo-kültürel sorumluluk, küresel-ulusal-yerel ilişkiler ağını algılayabilme ve bu çerçevede Türkiye'nin konum özelliklerini kavrama, vatan bilinci*) kazandırmaya amaçlamaktadır [7].

Eski program davranışçı yaklaşıma (etki-tepki) göre yapılandırılmış olup dışsal değerlendirmeler ön plandadır (örneğin "*öğrencilere yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak*"). Bu yaklaşımda, bütün, parçalara (ünite ve konulara) bölünerek ele alınmıştır. Oysa insanın doğasında olay ve olguları bir bütün olarak değerlendirme eğilimi vardır. Buna karşın yeni program yapısalcı yaklaşıma göre yapılandırılmış olup içsel değerlendirmeler önemsenmektedir (örneğin "*coğrafi değerlerin 'vatan bilincinin' kazanılmasındaki önemini özümser*").

Yeni program öğrencinin, deneyimlerini ve ön bilgilerini dikkate alır; yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekler ve geliştirir. Öğrenci, dolayısıyla da etkinlik merkezlidir. Bilgi, değer ve beceri dengesini gözeterek öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar. Farklı öğrenme stillerini ve program geliştirmedeki yeni yaklaşımları dikkate alır. Öğrencinin çevreyle etkileşimine olanak sağlar. Coğrafya konuları bütün olarak ele alınırken sarmal yapı gözetilmiştir. Öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar [6].

[1] Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı'na göre coğrafya öğretim programının hazırlanmasının gerekçeleri: Coğrafya bilimindeki gelişmeler, eğitim alanındaki gelişmeler, öğretmen ve öğrenci beklentileri, küreselleşme sürecinde zaman-mekân yakınlaşması (yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşim), doğal süreçlerin bozulması (küresel iklim değişimi, çevre kirliliği, doğal afetlerin artması vs.), toplumun ihtiyaçları ve MEB İlköğretim programlarının geliştirilmesi vs. olarak gösterilmiştir[6].

Yeni programda yapısal değişim olarak öğrenme alanı, örnek etkinlikler, tematik yaklaşım, kazanımlar, açıklamalar gibi yeni öğeler göze çarparken eski programda da bulunan bölüm, ünite başlığının yer aldığı görülmektedir. Durum böyle olmakla birlikte yeni programda değer, tutum ve becerilerin etkinliklerle kazandırıldığı tematik yaklaşım esastır. Bu yaklaşımda, temalar çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlikler sırasında değer, tutum ve becerileri kapsayan formasyonu, öğrenme-öğretme süreci içinde, öğretmenin rehberliğinde öğrencilerin kendilerinin yapılandırması hedeflenmektedir.

Programın temel eksenleri şöyledir: 1. Konum Analizi: Yerler; Türkiye; bölgeler ve ülkeler, 2. Coğrafi Temalar: İklim, yer şekilleri, toprak, bitki, sular...; Nüfus, yerleşme, ekonomi, politika, yönetim...; Çevre ve toplum, 3. Coğrafi Beceriler: Yöntemler; teknikler; uygulamalar, 4. Tutum ve Değerler: Doğaya yönelik; insana yönelik. Coğrafya programının öğrenme alanları: 1-Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar, 2-Doğal Sistemler, 3-Beşeri Sistemler, 4-Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, 5- Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, 6-Çevre ve Toplum şeklindedir. Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar öğrenme alanı diğer öğrenme alanları ile geçişli olarak ele alınmıştır. Öğrenme alanı içerisinde yer alan her kazanım için geliştirilmek istenen *uygulama* ve *coğrafi beceriler* ise 1-Harita okuma ve hazırlama becerisi; 2-Çevrede gözlem ve veri toplama becerisi; 3-Arazide çalışma becerisi; 4-Sorgulama becerisi; 5-Tablo, grafik-diyagram oluşturma ve yorumlama becerisi; 6-Zamanı, değişimi ve sürekliliği algılama becerisi; 7-Kanıt bulma ve kullanma becerisidir.

Yeni coğrafya öğretim programı bütün olarak değerlendirildiğinde: küresel-ulusal-yerel anlamda; geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı çerçevesinde doğal ortam-insan ilişkilerini sentezleyebilen, söz konusu ilişkiler çerçevesinde sorunları fark edip çözümler üretebilen, bilgi edinme yollarını etkili olarak kullanabilen, evrensel bakış açısına sahip coğrafi bilinç düzeyi yüksek bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Programın Uygulanmasında Coğrafya Öğretmeninin Rolü: Bilindiği gibi öğretim programlarının sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi birincil derecede öğretmenin niteliğine, beceri ve yeteneklerine bağlıdır. Belirtilen unsurlar göreceli olduğu gibi her öğretmenin de aynı pedagojik formasyona sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu açıdan programın mükemmel olması, uygulayıcıların da mükemmel olduğu anlamına gelmeyeceği gibi dönüşüm sürecinin müfredat programlarına odaklanması, hedeflenen noktaya ulaşılmasını güçleştirmektedir. Nitekim yeni programın kazanımları, felsefi altyapısı, öğretim yöntemleri, ölçme-değerlendirme işlemleri vs. öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle aktarılmadan uygulanmaya konulması büyük sıkıntılara neden olmuştur. Program çerçevesinde hazırlanan ders kitaplarında görsel unsurların kullanılması olumlu görünse de bu unsurlarla yapılan etkinlikler büyük ölçüde öğretmenin yeterliliğine bırakılmıştır. "Bilgi sahibi olunmadan fikir sahibi olunamayacağı" gerçeği göz önünde iken ders kitaplarında etkinliklerin, ölçme-değerlendirme kısımlarının ve projelerin yapılabilmesi için gereken bilgiler öğretmen tarafından öğrencilere çeşitli yöntemlerle yansıtılmak zorundadır. Özetle yeni programın öğretmen yeterliliklerini yeterince dikkate aldığını söylemek güçtür[2].

Tarım, sanayi ve bilgi toplumu katmanlarının iç içe geçtiği ülkemizde postmodern bir bakış açısına sahip olduğu söylenen yeni müfredat programları, bu haliyle belirli bir kesime hitap eder bir görünüm arz etmektedir. Nitekim büyük ölçüde internet taramasına dayalı etkinlik çalışmaları yalnızca birkaç öğrenci tarafından yapılmakta veya hiç yapılmamaktadır. Böylesi bir durum zaten programı uygulamakta güçlük çeken öğretmenin yükünü daha da arttırmaktadır.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise öğretmenlere programın uygulanmasında yardımcı olacak kılavuz kitap eksikliğidir. Okullara sınırlı sayıda gönderilen "*Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (9-12. Sınıflar)*" kitapçığının öğretmene ne ölçüde kılavuzluk edeceği tartışmalıdır. Sözü edilen ve öğretmenlere dağıtılması önerilen kılavuz kitap, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitapları (4.5.6. sınıflar) örnek alınarak hazırlanabilir. Nitekim yapılandırmacı yaklaşımla şekillenen ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programları kapsamında öğrencilere *ders*

[2] Nitekim Artvinli (2007) tarafından yapılan doktora çalışmasında, coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının uygulanabilirlik düzeyini "az" buldukları belirlenmiştir. Araştırmacı bu durumun nedenlerini program yaklaşımının coğrafya öğretmenleri tarafından yeterince anlaşılamaması; bu konuda aldıkları üniversite eğitiminin ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersiz olması yanında programın düzeltmeye tabii tutulmaması olarak belirtmiştir [8].

kitabı ve *öğrenci çalışma kitabı*, öğretmenlere yol göstermesi ve programın sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için *ders kitabı* ve *öğrenci çalışma kitabını* da içeren *öğretmen kılavuz kitabı* verilmiştir. Bu kılavuz kitap aracılığıyla yeni kavramlarla, ölçme-değerlendirme ve anlatım yöntemleriyle vs. ilk kez karşılaşan öğretmen, ünitenin başından sonuna kadar gerekli açıklamalarla yönlendirilmektedir [9]. Böylesi bir uygulamanın lise coğrafya dersi içinde yapılması (*özellikle öğretmen kılavuz kitabı*) zorunludur.

ESKİ ve YENİ 9-10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARININ YAPISAL/KURAMSAL ANALİZİ

Yapısal Analiz: Eski ve yeni coğrafya programları yapısal açıdan birbirinden çok farklıdır. Bu nedenlerle birebir karşılaştırmak çok güçtür. Ancak eski program ile yeni programın bazı özellikleri tam olarak örtüşmeseler de deneme niteliğinde karşılaştırılarak bir sonuca varmak mümkün olabilir. Örneğin, eski 9. sınıf coğrafya öğretim programında *107* olan hedef-davranış sayısının karşılığı kazanım sayısı olarak değerlendirildiğinde yeni programda *31*'e düştüğü görülmektedir. Yine eski programda *14* ünite sayısına karşın yeni programda ünite (bölüm) sayısı *9*'a düşmüştür. Ana konu ve alt başlık sayısı eski programda *102* iken yeni programda *57*'ye düşmüştür. Bunun gibi eski programda tam karşılığı ve yeri olmayan etkinlik örneklerinin sayısı yeni programda *30*'dur (Çizelge 1). Aynı karşılaştırma 10. sınıflar için de yapılabilir (Çizelge 3).

Genel olarak (9. ve 10. sınıflar) değerlendirildiğinde ise eski programda 237 olan hedef-davranış sayısına karşın yeni programda 67 kazanım mevcuttur. Genel amaç sayısı nitelikleri farklı olsa da her iki programda da 13'dür[3]. Eski programda üç adet ders mevcut iken, yeni programda ders sayısı ikiye inmiştir. Yeni programda ders saati açısından coğrafya derslerinin genel müfredattaki payı 9. sınıflarda (*2 saat*) ve 10. sınıf Yabancı Dil alanında (*2 saat*) değişmezken, Türkçe-Matematik alanında % 3.4 (*2 saatten 4 saate*) artmış, Sosyal alanında % 3.3 oranında (*6 saatten 4 saate*) azalmıştır. Bunlar yanında 10. sınıf Fen alanında coğrafya dersi okutulmaya başlanmıştır (*2 saat*). 9. ve 10. sınıf coğrafya derslerinin genel müfredattaki payı eski programda % 19.9 iken yeni programda % 23.3'e yükselmiştir (Çizelge 5).

[3] Eski 9. sınıf öğretim programında genel amaç sayısı 10 adettir.

Yeni programda kapsam olarak bazı değişikliklerden söz etmekte yarar vardır. Nitekim 10. sınıflardaki *Türkiye Coğrafyası 1 (Fizikî)* ve *Ülkeler Coğrafyası* ve 11. sınıflardaki *Türkiye'nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası* dersleri kaldırılarak yeni programda coğrafya dersi kapsamına alınmıştır. Bu derslerle ilgili konular veya temalar (öğrenme alanları çerçevesinde) yapılandırmacılık esasına göre 9-12. sınıf coğrafya dersleri programına dağıtılmıştır (*Örneğin, Türkiye'nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası dersi konuları Beşerî Sistemler öğrenme alanı içerisinde, 9. sınıf "Beşerî Yapı" bölümüne; 10. sınıf "Nüfusun Gelişimi, Dağılışı ve Nitelikleri", "Göçlerin Neden ve Sonuçları"; Mekânsal Bir Sentez: Türkiye öğrenme alanı içerisinde "Nerede ve Nasıl Yaşıyoruz?", "Türkiye'nin Nüfus Özellikleri ve Nüfus Hareketleri" bölümlerine dağıtılmıştır*). Bunlar yanında yeni programda (eski programda yer alan bazı bilgileri içerse de) ilk kez düzenlenmiş bölümlere de rastlanmaktadır (*9. sınıf "Doğa ve İnsan", "Bölgeler ve Ülkeler", "İnsan ve Çevre"; 10. sınıf "Geçmişten Günümüze Ekonomik Faaliyetler", "Kıtaların Keşfi ve Küçülen Dünya" ve "Doğal Afetler ve Toplum" bölümleri*). Bu bölümlerin yapılandırılmasında 1980 öncesi *Erinç*, *Öngör* ve *Darkot* tarafından hazırlanmış ders kitaplarının [10] içeriğinden kısmen yararlanıldığı görülmektedir.

Yeni programda eski programa göre hemen göze çarpan reform niteliğinde önemli yenilikler ve değişimler bulunmaktadır. Örneğin "öğrenme alanı", yeni programda ünitelerin bile üzerinde, içeriğin düzenlenmesi ve organizasyonunda birinci derecede etkili olan yapısal bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni coğrafya programında 9. sınıftan 12. sınıfa kadar devam eden 6 öğrenme alanı oluşturulmuştur. Belirtilen 6 öğrenme alanının en az biri ya da bir kaçı her bir ünitenin yapılanmasında temel belirleyici olarak görülmektedir (Çizelge 2, 4). Bunun gibi "amaç" yeni öğretim programında "kazanım" olarak ifade edilmiştir. Etkinlik örnekleri ve açıklamalar ise yeni programda karşımıza çıkan yeni uygulamalardandır. Yeni programda dersin işleyişi tamamen etkinlikler üzerine kurgulanmıştır. "Etkinlik örnekleri" yeni programın kazanımların aktarılmasında temel uygulamalar olup öğretmene yol gösteren, bulunulan mekân ve imkânlara göre öğretmene esneklik tanıyan faaliyetleri kapsamaktadır. Açıklamalar ise kazanımlar ve etkinlikler, üniteler ve diğer dersleri ilişkilendiren yol gösterici ifadeler içermektedir.

Yeni programda "kazanımlar" başlığı altında; psiko-motor hedefler yerine "doğrudan verilecek beceri" (örneğin araştırma becerisi), duyuşsal hedefler yerine "doğrudan verilen değer" (örneğin duyarlılık, bilimsellik, vatanseverlik) kavramları programın temel öğelerini oluşturur.

Eski programda ana konu başlıkları, alt başlık ve maddelerin içeriği ve hedefleri davranışçı öğrenme yaklaşımını yansıttığı gibi oluşturulan standart içerik öğretmen merkezli yaklaşımın ürünüdür. Yeni programda ise hedeflere "örnek olay incelemesi", "bilimsel araştırma", "kanıtları ayırt etme" ve benzeri etkinlik örnekleri ile ulaşılması amaçlanmıştır. Bir başka deyişle eski programdaki amaç ve hedefler doğrultusunda düzenlenmiş standart bir içerik yerine yeni programda, içeriği standart olmayan, kapsamı ve sınırları birçok faktöre bağlı olarak değişebilen etkinlik örnekleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum yeni programın öğrenci merkezli olması, bilimsel araştırma, keşfetme, bilgiye ulaşma ve yaratıcı düşünme becerisi kazandırmayı ön plana alması ile ilgilidir. Etkinlikler içinde ayrıntı kendiliğinden ortaya çıkmakta, bu süreçte ayrıntının öğrenci tarafından keşfedilmesi beklenmektedir. Yeni programın olumlu yönlerinden biri de öğrenci merkezli oluşunun sonucu olarak öğrencilerin zihinsel ve fiziksel becerilerini geliştiren etkileşimli ortamlar sağlamasıdır.

Eski program sonuca (öğrenme ürünü olarak) yönelik bir değerlendirme sistemini benimsemiş iken, yeni program bunun yanında özellikle etkinliklerde ortaya çıkan öğrenme süreçleri sırasında katılım ve performansı değerlendirmektedir. Yeni programdaki değerlendirme araç ve yöntemleri oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bunlara örnek olarak öğrenci ürün dosyası (portfolyo), anekdotlar, projeler, gösteriler, çoktan seçmeli testler vb gösterilebilir.

Eski program ve yeni programı hedef-davranış ve kazanım ifadeleri açısından karşılaştırmakta mümkündür. Örneğin eski 9. sınıf Harita Bilgisi ünitesinde hedef ifadesi "*harita okuyabilme*", davranış ifadesi ise "*verilen haritalar üzerindeki bilgileri harita anahtarından yararlanarak açıklar*" şeklinde iken, yeni 9. sınıf Harita Bilgisi bölümünde kazanım ifadesi "*bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır*" şeklindedir. Görüldüğü gibi eski hedef-davranış ifadesinde verileni açıklama, algılama ve sınıflandırma ön planda iken yeni kazanım ifadesinde mevcut bilgilerin algılanması yanında birbirleriyle kıyaslanması, kullanılması, bizzat öğrenci tarafından sentezlenmesi amaçlanmaktadır.

Öte yandan yeni programda klasik olarak Genel (Fizikî, Beşerî-Ekonomik Coğrafya) Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Türkiye Coğrafyası ayrımına gidilmediği gibi bölgesel coğrafya anlayışı da büyük ölçüde terk edilmiştir. Ancak akademik ortamlarda ideal ortaöğretim müfredat programlarına yönelik tavsiyelerde böylesi bir durum görülmemektedir [11, 12].

Çizelge 1: 9. sınıf eski ve yeni coğrafya müfredat programlarının yapısal çerçevede bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [7, 13, 14, 15].

ESKİ 9. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI			YENİ 9. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI	
Hedef-Davranış Sayısı		107	**Kazanım Sayısı**	31
Ünite Sayısı		14	**Bölüm Sayısı**	9
Konu Sayısı	***a) Ana Konu Başlığı***	54	***a) Ana Konu Başlığı***	25
	b) Alt Başlık	48	***b) Alt Başlık***	32
	a+b	102	***a+b***	57
			Etkinlik Sayısı	30

*Yeni coğrafya öğretim programındaki kazanım, eski programda yer alan hedef-davranış kavramlarının karşılığı olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 2: 9. sınıf eski ve yeni coğrafya ünitelerinin/bölümlerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [7, 13, 14, 15, 16].

	Öğrenme Alanı	Bölümler	Kazanım Sayısı*	Ders Saati (%)**
YENİ PROGR	A. Doğal Sistemler	1. Bölüm: Doğa ve İnsan	2	*5*
		2. Bölüm: Harita Bilgisi	4	*20*
		3. Bölüm: Dünya'nın Şekli ve Hareketleri	1	*8*
		4. Bölüm: İklim Bilgisi	4	*20*
		5. Bölüm: Yer'in Şekillenmesi	4	*16*
	B. Beşerî Sistemler	6. Bölüm: Beşerî Yapı	3	*8*
	C. Mekânsal Bir Sentez: Türkiye	7. Bölüm: Yaşadığım Yerden Ülkeme	7	*13*
	D. Küresel Ortam:	8. Bölüm: Bölgeler ve Ülkeler	3	*5*

A M	**Bölgeler ve Ülkeler**			
	E. Çevre ve Toplum	9. Bölüm: İnsan ve Çevre	3	*5*
		TOPLAM	**31**	***100***
E S K İ P R O G R A M	**Üniteler**		**Hedef-Davranış Sayısı**	**Ders Saati (%)****
	Giriş: Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri		6	*4*
	I. Ünite: Yer Yuvarlağı		11	*8*
	II. Ünite: Harita Bilgisi		8	*6*
	III. Ünite: İklim		32	*11*
	IV. Ünite: Yer Yuvarlağının Yapısı ve Yer şekillerinin Oluşumu		13	*11*
	V. Ünite: Yer Yüzünün Biçimlenmesi (Dış Kuvvetler)		14	*19*
	Giriş: Türkiye'nin Dünya Üzerindeki Konumu vs.		3	*1*
	VI. Ünite: Karadeniz Bölgesi		20	*6*
	VII. Ünite: Marmara Bölgesi			*6*
	VIII. Ünite: Ege Bölgesi			*6*
	IX. Ünite: Akdeniz Bölgesi			*6*
	X. Ünite: Güneydoğu Anadolu Bölgesi			*6*
	XI. Ünite: Doğu Anadolu Bölgesi			*6*
	XII. Ünite: İç Anadolu Bölgesi			*4*
		TOPLAM	**107**	***100***

*Yeni programda yer alan kazanım eski programda hedef-davranışın karşılığı olarak değerlendirilmiştir. **Yeni program ders saati sayıları 2006-2007 eğitim-öğretim yılı 9. sınıf coğrafya dersi yıllık planına göre, eski program ders saati sayısı ise 2004-2005 eğitim-öğretim yılı 9. sınıf coğrafya dersi yıllık planına göre hazırlanmıştır.

Çizelge 3: 10. sınıf eski ve yeni coğrafya müfredat programlarının yapısal çerçevede bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [7, 13, 14, 15].

ESKİ 10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI			**YENİ 10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI**	
Hedef-Davranış Sayısı		130	**Kazanım Sayısı**	36
Ünite Sayısı		14	**Bölüm Sayısı**	11
Konu Sayısı	*a) Ana Konu Başlığı*	69	*a) Ana Konu Başlığı*	28
	b) Alt Başlık	112	*b) Alt Başlık*	59
	a+b	195	*a+b*	87
			Etkinlik Sayısı	36

*Yeni coğrafya öğretim programındaki kazanım, eski programda yer alan hedef-davranış kavramlarının karşılığı olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 4: 10. sınıf eski ve yeni coğrafya ünitelerinin/bölümlerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [7, 13, 14, 15, 17].

Öğrenme Alanı		**Bölümler**	**Kazanım Sayısı***	**Ders Saati (%)****
Y E N İ P R O G R A M	**A. Doğal Sistemler**	1. Bölüm: Topoğrafya ve Kayaçlar	1	*2*
		2. Bölüm: Levha Hareketlerinin Etkileri	2	*5*
		3. Bölüm: Doğadaki Üç Unsur: Su, Toprak, Bitki	4	*13*
	B. Beşerî Sistemler	4. Bölüm: Nüfusun Gelişimi, Dağılışı ve Nitelikleri	5	*16*
		5. Bölüm: Göçlerin Neden ve Sonuçları	2	*8*
		6. Bölüm: Geçmişten Günümüze Ekonomik Faaliyetler	3	*5*
	C. Mekânsal Bir Sentez: Türkiye	7. Bölüm: Türkiye'nin Toprak, Su ve Bitki Varlığı	6	*16*
		8. Bölüm: Nerede ve Nasıl Yaşıyoruz?	4	*11*
		9. Bölüm: Türkiye'nin Nüfus Özellikleri ve Nüfus Hareketleri	3	*8*
	D. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	10. Bölüm: Kıtaların Keşfi ve Küçülen Dünya	3	*9*
	E. Çevre ve Toplum	11. Doğal Afetler ve Toplum	3	*7*
		TOPLAM	**36**	***100***
E S K İ P	**Üniteler**		**Hedef-Davranış Sayısı**	**Ders Saati (%)****
	Türkiye Fiziki Coğrafyası	1. Ünite: Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri	36	*17*
		2. Ünite: Türkiye'nin Yer Üstü ve Yer Altı Suları (Hidrografyası)	15	*8*
		3. Ünite: Türkiye'nin İklimi	27	*10*
		4. Ünite: Türkiye'nin Bitki Örtüsü	4	*6*
		5. Ünite: Türkiye Topraklarının Oluşumu ve Başlıca Toprak Tipleri	22	*8*
	Ülkeler Coğr.	6. Ünite: Komşularımız		*6*
		7. Ünite: Başlıca Orta Doğu Ülkeleri		*4*

R O G R A M		8. Ünite: Balkan Ülkeleri	26	*6*
		9. Ünite: Başlıca Avrupa Ülkeleri		*12*
		10. Ünite: Başlıca Afrika Ülkeleri		*3*
		11. Ünite: Amerika'nın Başlıca Ülkeleri		*4*
		12. Ünite: Asya'nın Başlıca Ülkeleri		*10*
		13. Ünite: Okyanusya		*3*
		14. Ünite: Milletler Arası Kuruluşlar ve Türkiye		*3*
		TOPLAM	**130**	***100***

*Yeni programda yer alan kazanım eski programda hedef-davranışın karşılığı olarak değerlendirilmiştir. **Yeni program ders saati sayıları 2006-2007 eğitim-öğretim yılı 10. sınıf coğrafya dersi yıllık planına göre, eski program ders saati sayısı ise 2004-2005 eğitim-öğretim yılı 10. sınıf coğrafya dersi yıllık planlarına göre hazırlanmıştır. Ders saati yüzdeleri 6 saate göre (Türkiye Fizikî Coğrafyası-3 saat, Ülkeler Coğrafyası-3 saat) hesaplanmıştır.

Çizelge 5: Eski ve yeni coğrafya müfredat programlarının yapısal çerçevede bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [7, 13, 14, 15].

	ESKİ 9-10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI				**YENİ 9-10. COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI**				
Hedef-Davranış Sayısı / Kazanım Sayısı	237				67				
Genel Amaç Sayısı	13*				13				
Ders Sayısı	3				2				
	9. Sın.	*Sos*	*TM*	*YDA*	*9. Sın.*	*Sos*	*TM*	*YDA*	*Fen*
Ders Saati**	72	216	72	72	72	144	144	72	72
Genel Müfredattaki Payı**	% 3.3	% 10	% 3.3	% 3.3	% 3.3	% 6.7	% 6.7	% 3.3	% 3.3
	% 19.9				% 23.3				
Öğretim Yöntemleri	Öğrenme Teknikleri-Uyaranlar Sınırlı				Çoklu Zekâ-Aktif Öğrenme Teknikleri				
Ölçme-Değerlendirme	Ürünü Değerlendirir				Süreci Değerlendirir				
Öğretim Programının Niteliği	Kısaltılmış (Basit) Öğretim Programı *(Özel amaçlara yer verilmemiş)*				Ayrıntılı Öğretim Programı *(Kazanımlar=Özel amaçlar oldukça ayrıntılı)*				
Odak Noktası	Öğretmen Merkezli				Öğrenci-Etkinlik Merkezli				
Zaman-Mekân Boyutu	Mekân-zaman ilişkisi net değil				Zaman-mekân ilişkisi belirgin				
Kavram Öğretimi Açısından	Kavram Öğretimi yeterli değil				Kavram Öğretimi ve Anahtar Sorular ön planda				

*9. sınıflarda 10, 10. sınıflarda 13 genel amaç vardır. **Genel liselerin Sosyal Bilimler ve Türkçe-Matematik alanlarına göre hesaplanmıştır (*Eski ve yeni programda 2 yıl toplam 2160 saat ders mevcuttur*).

Kuramsal Analiz (*Program Felsefesi, Deseni, İçerik Yapılandırması vs.*): Öğrenme yaklaşımı ve eğitim felsefesi açısından eski program "*davranışçı öğrenme yaklaşımı*", eğitim felsefesi açısından da "*davranışçı psikoloji, daimicilik (realizm) ve esasicilik (idealizm ve realizm)*" çerçevesinde yapılandırılmış iken yeni program "*yapılandırmacı-oluşturmacı öğrenme yaklaşımı*", eğitim felsefesi açısından da "*yeniden kurmacılık ve ilerlemecilik (pragmatizm)*" çerçevesinde yapılandırılmıştır. Program deseni açısından ise eski program daha çok "tek disiplinli" ve kısmen "çok disiplinli" program desenini yansıtırken, yeni program "çok disiplinli" ve özellikle "disiplinlerarası" program desenine göre hazırlanmıştır. İçeriğin yapılandırılması açısından eski program "genişleyen çevre programı (doğrusal program)", tümevarım yöntemi ve yakından uzağa anlayışına göre yapılandırılırken yeni program "sarmal program", tümdengelim ve genelde uzaktan yakına kısmen yakından uzağa anlayışına göre yapılandırılmıştır. Eski programlarda konu sıralaması dikkati çekerken yeni programda kazanımlar çerçevesinde içerik sınırlaması söz konusudur. Programı şekillendiren paradigma açısından ele alındığında eski programın sanayi toplumu ihtiyaçlarına göre modernizm çağının pozitivist (akılcı) paradigması, Newtoncu Düşünce sistemine göre şekillendiği ve standart değerler ilkesinin ön planda olduğu; yeni programın ise bilgi toplumu ihtiyaçlarına göre postmodernizm çağının pozitivizm ötesi (yorumlamacı) paradigması, Kuantum Düşüncesine göre şekillendiği ve rölativizm ilkesinin ön planda olduğu görülmektedir (Çizelge 6).

Çizelge 6: Eski ve yeni 9-10. sınıf coğrafya müfredat programlarının kuramsal çerçevede bazı değişkenler açısından karşılaştırılması [18, 19].

	ESKİ 9-10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI	YENİ 9-10. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMI
Öğrenme Yaklaşımı	Davranışçı Öğrenme Yaklaşımı (*Yakınsak Düşünce*)	Yapılandırmacı-Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımı (*Iraksak Düşünce*)
Eğitim Felsefesi	Davranışçı Psikoloji, Daimicilik (Realizm) ve Esasicilik (İdealizm ve Realizm)	Yeniden Kurmacılık ve İlerlemecilik (Pragmatizm)
Program Deseni	*Tek Disiplinli Yaklaşım*, kısmen *Çok Disiplinli Yaklaşım*	*Disiplinlerarası Yaklaşım*, kısmen *Çok Disiplinli Yaklaşım*
İçerik Yapılandırılması Yöntemi	Genişleyen Çevre Programı (Doğrusal Program), *Parçadan bütüne=Tümevarım ve yakından uzağa anlayışı* (Konu sıralaması söz konusudur)	Sarmal Program, *Bütünden parçaya=Tümdengelim ve* genelde *uzaktan yakına* kısmen *yakından uzağa anlayışı* (Kazanımlar çerçevesinde içerik sınırlaması söz konusudur)
Programı Şekillendiren Paradigma	Pozitivist (Akılcı) Paradigma, *Newtoncu Düşünce, Standart değerler ilkesi* Sanayi Toplumu (Modernizm)	Pozitivizm Ötesi (Yorumlamacı) Paradigma, *Kuantum Düşüncesi, Rölativizm ilkesi* Bilgi Toplumu (Postmodernizm)

YENİ PROGRAMIN GÜÇLÜ ve ZAYIF YANLARI

Çağın gereksinimlerine cevap vermeyen, değişikliklerin, düzenlemelerin etkili sonuç vermediği eski coğrafya öğretim programının reform niteliğinde yapısal ve köklü değişimi kaçınılmaz bir durumdur. Bu çerçevede Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu coğrafya öğretim programlarının (9-10. sınıflar) olumlu ve gerekli bir gelişme olduğu söylenebilir. Ancak yeni öğretim programlarının olumlu yanları olduğu gibi tartışmaya açık yönlerinin de mevcudiyetini belirtmek gerekir. Aşağıda programın güçlü ve zayıf yönleri özlü bir şekilde verilmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7: Yeni 9-10. Sınıf Coğrafya Öğretim Programlarının Güçlü ve Zayıf Yönleri [20, 21].

GÜÇLÜ YÖNLERİ	ZAYIF YÖNLERİ
Disiplinlerarası ve *kısmen* Çok Disiplinli program desenine göre hazırlanması isabetlidir.	Sınırları belirsiz geniş kapsamlı ünite ve konular yetiştirilemeyeceğinden eskisi gibi dershane ve özel öğretmenler öğretim programının önüne geçebilecektir (özellikle 9. sınıflarda). Yine ÖSS'nin varlığı programın uygulanmasını engelleyebilecektir.
Esnek yapısı ile bilgi toplumuna uygun olması.	Türkiye nüfusunun yarıya yakın kısmı halen tarım toplumudur, sanayi toplumu aşaması tamamlanamamıştır, bilgi toplumu düzeyi ise büyük kentlerde toplumun çok küçük bir yüzdesi tarafından yaşanmaktadır. Bilgi toplumuna dayalı yeni programın bu açıdan da topluma uygunluğu ve özgünlüğü tartışılır.
Aktif eğitim ve etkinlik tabanlı, öğrenci merkezli oluşu, çoklu zekâ kuramını dikkate alması.	Ölçme-değerlendirme sistemi yeterince nesnel değildir. Ayrıca *proje*, *performans ödevi* ve *ders içi performans* başlıkları program kitabında yer almasına rağmen not çizelgelerinde mevcut değildir. Çeşitli zekâ tiplerine sahip öğrencilerin süreç bazlı değerlendirmesi için öğretmene yardımcı olacak gelişmiş rehberlik hizmetleri gerektirir.
AB'ye geçiş ve uyum için olumlu nitelikler taşıması	Küreselleşme rüzgârına uyma eğilimi nedeniyle ulusallık bilincini erozyona uğratma riski.
Bilgiye ulaşma, öğrenmeyi öğrenme, sosyalleşme, katılım becerisi, organizasyon ve işbirliği becerilerini geliştirmesi.	Çeşitli ve zengin öğretim materyalleri gerektirmesine karşın bunların temin edilmesi ve hazırlanması için altyapı yetersiz. Ders kitapları dışındaki diğer öğretim materyallerinin temini/hazırlanması büyük ölçüde öğretmene bırakılmıştır.
Öğrencilerin hayal güçlerini harekete geçirme potansiyeline sahip olması, araştırma, değerlendirme, analiz etme, sorgulama problem çözme vb becerileri kazandırması.	Türkiye çapında standart veya standarda yakın bir eğitim kalitesi yakalanması mümkün görülmüyor. Türkiye'de homojen olmayan sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve fiziksel-çevresel şartlar uygulamayı oldukça etkileyecektir. Özellikle imkânların yetersiz (internet gibi) olduğu yörelerde yeni programın uygulanması güç görülmektedir.
Ürünü değil süreci değerlendirmesi.	Etkinlikler sırasında nereye varılacağı belirsiz, öngörülen kazanımlara (özellikle değer ve tutum boyutunda) ne derece ulaşılabileceği tartışmalıdır.
Zaman-mekân ilişkisinin belirgin ve kavram öğretiminin (kavram haritaları) ön planda olması	Öğrenci merkezli görünmesine rağmen uygulamada dersin niteliğinin öğretmene fazla bağımlı olması. (Öğrenciyi hatta öğretmeni hazır, donanımlı kabul etmesi)

Bilgi aktarımı yerine öğrencinin keşfetme, problem çözme, çözüme odaklanma ve karar verme, bağımsız içsel değerlendirmelerini ortaya koyabilme vb becerilerini geliştiren "yapılandırmacı-oluşturmacı" yaklaşımların esas alınması.	"Pilot uygulama" yapılmaması öğretmenlerin ve öğrencilerin hemen tamamının adaptasyon sorunu yaşamalarına neden olmuştur. Öğretmen yetiştiren kurumlar için de aynı durum söz konusudur.
Yeni programda 9. sınıftan 12. sınıfa kadar 6 öğrenme alanının birbirleri ile örtüşmesi bütünlüğü sağlamak açısından olumludur.	Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının verilmemesi programın sağlıklı bir şekilde uygulanmasını engellemektedir.
Daha önceki kısaltılmış programların aksine ayrıntılı (kazanımların, öğretim yöntemlerinin, ölçme-değerlendirme araç-yöntemlerinin vs. açıklanması) bir özellik taşıması.	9. sınıflarda kazanım içeriklerinin kapsamlı olması nedeniyle konuların yetiştirilememesi.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yeni coğrafya öğretim programı Türk eğitim sisteminin yeniden yapılanması için önemli bir aşama olarak değerlendirilebilir. Programın olumlu yönlerine değinildiğinden burada tekrar ele almaya gerek yoktur. Ancak Türk toplumunun dönüşüm sürecinde programın tartışmalı ve eksik yönleri üzerinde durmakta yarar vardır. Bunlar sırasıyla ele alındığında aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

*Yeni programda etkinlik örnekleri hacim/kapsam açısından belirsiz olduğundan programların öngörülen sürelerde (eğitim/öğretim yılı) tamamlanması güç olabilir. Yeni öğretim programı süreci değerlendirmeye yönelik yapılanmışken, ÖSS türü sınavların sonucu/ürünü değerlendirmesi büyük bir çelişki oluşturmaktadır.

*Türkiye'de bilgi toplumu nüfusun çok küçük bir oranına tekabül ederken yeni programın bilgi toplumuna yönelik tasarlanması yine bir çelişki oluşturmaktadır. Bu nedenle yeni programda ülkemizin farklı bölge, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerine seslenen düzenlemeler yapılabilir.

*Yeni program bünyesinde ölçme ve değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için rehberlik servisinin ve hizmet içi eğitimin daha etkin kılınması gerekmektedir.

*Küreselleşme sürecine uyum sağlama kaygısının ulusal değerleri erozyona uğratmasına izin verilmemelidir.

*Ülkemizin doğal ve sosyo-ekonomik/kültürel koşulları ve diğer faktörler dikkate alınarak her türlü eğitim-öğretim materyallerinin özellikle öğretmen kılavuz kitabının öğretmenlere ve okullara dağıtılması gereklidir.

*Yeni öğretim programı, dersin niteliği açısından öğretmene fazla bağımlı olduğundan bazı sakıncalar doğurabilir.

*9. ve 10. sınıflarda özen gösterilmeden hazırlanan kitapların durumu belli iken yazılacak 11. ve 12. sınıf kitaplarının taslak hali internet ortamında öğretmenlerle paylaşılmalı ve kitaplarla ilgili görüşleri dikkate alınmalıdır [22].

*Eğitimin bir ülkenin dinamizmine katkısı tartışılmazdır. Ancak toplumun değişim sürecinin eğitimle birlikte sosyo-ekonomik-kültürel bileşenlerin iyileştirilmesiyle mümkün olabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

*2005-2006 öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında yürürlüğe giren "*yapılandırmacı-oluşturmacı ders öğretim programları*"nın arzu edilen hedeflere ulaşamadan yürürlükten kaldırılması tamir edilemez hasarlara neden olabilecektir [23]. Bunu önleyebilmek için okullarda gerekli yapısal değişiklikler ve altyapı oluşturulmalı (*coğrafya sınıfları oluşturma vb.*); uygulayıcılar (*yönetici, öğretmen vb.*), öğrenciler, veliler ve kamuoyu programlar hakkında eğitilip bilgilendirilmeli daha da önemlisi öğretmenlerin tümü programın uygulanmasına yönelik pratik bilgilerin, yöntem-tekniklerin (*ölçme-değerlendirme vs.*) verileceği *hizmet içi eğitime* alınmalıdır.

*Kazanımlar çerçevesinde şekillenen ders kitaplarında öğrencilerin algılamakta zorlandığı "coğrafî terimler" ile ilgili açıklamalar kutucuklar içerisinde verilebilir,

*Yeni öğretim programında "*Neden Coğrafya Öğrenmeliyiz?*" başlığı eklenmeli ve 9. sınıf kitaplarının ilk bölümünde bu konu yer almalıdır,

*İçeriği "sarmal program" anlayışına göre yapılandırılan kazanımların ilerleyen bölümlerde tekrarlanması bir takım sıkıntılara neden olmaktadır (örneğin: öğrenci söz konusu dersleri bilgi tekrarı olarak görmekte, ilgisini başka alanlara yönlendirmektedir).

*Eski 9. sınıf müfredat programının uygulanması sürecinde de sıklıkla gündeme gelen konuların yetişememesi sorunu maalesef

yeni programda da karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede oldukça yoğun olan 9. sınıf kazanımlarının bazıları 10. sınıfa aktarılabilir [22].

*Yöneticilerin programın uygulanabilirliğini her aşamada denetleyerek öğretmenleri yönlendirmesi ve zümreler arasında eşgüdümü sağlaması gereklidir.

**CBS uygulamalarının* yapılabilmesi için okullarda gerekli altyapının hazırlanması, hatta seçmeli ders (proje bazında) olarak okutulması yerinde olacaktır.

*Yeni programın uygulanabilirlik düzeyi ülke çapında gerçekleştirilecek sınavlar yanında; öğretmen, öğrenci ve velilerle yapılacak anketler, görüşmeler, gözlemler vs. ile de desteklenmelidir. Bu çerçevede programla ilgili akademik çalışmaların (*nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı*) yapılması yeni programın geliştirilmesinde etkili olabilecektir.

*Program geliştirme yanında eğitimdeki ve coğrafyadaki gelişmeleri yakından takip edebilmek için Türk Coğrafya Kurumu ve akademisyenlerin liselerde çalışan coğrafya öğretmenleri ile *işbirliği* içerisinde çalışmaları yerinde bir girişim olacaktır.

*Bunlar yanında akademisyenlerin ve öğretmenlerin yeni programla ilgili görüşleri, araştırmaları dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmalıdır [24].

KAYNAKÇA

1. Atalay, İ. (2005). **Genel Fizikî Coğrafya**, Genişletilmiş 6. Baskı, Meta Basımevi, İzmir.
2. Demirel, Ö. (2006). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, PegemA Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara.
3. Şahin, M. (1998). "Program Geliştirme Açısından Amaç Analizi", **Millî Eğitim Dergisi**, Sayı: 138, İlkbahar Sayısı: 61-63, Ankara.
4. Engin, İ., Akbaş, Y. ve Gençtürk, E. (2003). "I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler", **Millî Eğitim Dergisi**, Sayı: 157, Kış Sayısı: 103-114, Ankara.
5. Gümüş, N. (2004). "1941'den Günümüze Türkiye'de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarındaki Değişimler", **I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi** (15-17 Mayıs 2003 İzmir) **Tebliğler**: 80-92, Ankara.
6. Karabağ, S. (2007). **Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2005)**, Türk Coğrafya Kurumu-Ege Üniversitesi Coğrafya Çalıştayı Bildirileri, İzmir.
7. MEB-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). **Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (9-12. sınıflar)**, Ankara.
8. Artvinli, E. (2007). **2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, OSAE Anabilim Dalı, (Basılmamış) Doktora Tezi, Erzurum.
9. Tüysüz, S. ve Yıldırım, Ş. (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı**, Tuna Matbaacılık, Ankara.
10. Erinç, S. ve Öngör, S. (1979). **Genel Coğrafya (Tabiat ve İnsan)** *Lise I. Sınıf Ders Kitabı*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
11. Atalay, İ., Alkan, C., Özçelik, D.A. ve Atalay, L. (1991). **Coğrafya Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir.
12. Doğanay, H. (1989). "Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, **Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Cilt 1, Sayı 1: 7-24, Ankara.
13. MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (1992). **Coğrafya; Türkiye Coğrafyası (Fizikî), Ülkeler Coğrafyası, Türkiye'nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası Dersleri Öğretim Programları**, Ankara.
14. Güngördü, E. (2001). **Liselerde Coğrafya Dersi Öğretimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
15. TCK (Tarihsiz) **Lise Coğrafya Dersi Hedeflerinin ve Davranışlarının Belirlenmesi**, Türk Coğrafya Kurumu-Coğrafya Öğretmenleri Çalışma Grubu.
16. Oruç, E. vd. (2006). **Ortaöğretim Coğrafya 9 Ders Kitabı**, MEB Devlet Kitapları, Ankara.
17. Gültepe, A. vd. (2006). **Ortaöğretim Coğrafya 10 Ders Kitabı**, MEB Devlet Kitapları, Ankara.

18. Gülersoy, A. E. (2007). Ortaöğretim Müfredat Programlarının Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Yeni Coğrafya Müfredat Programlarının Değerlendirilmesi, **III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi** (18-20 Haziran 2007-Adana), Basılacak Bildiri.

19. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

20. Semenderoğlu, A. ve Gülersoy, A.E. (2005). "Eski ve Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi", **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 18: 141-152, İzmir.

21. Semenderoğlu, A. ve Gülersoy, A.E. (2006). "İdeal Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Arayışında Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi", **II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi** (26-28 Mayıs 2005-Van) **Bildiriler**: 160-174, Ankara.

22. Yeni programlar kapsamında:

*http://www.cografyam.net/
*http://www.cografyamiz.net/forum/index.php?action=home

*http://www.cografya.biz/

*http://www.earthcharter.org/, 30.05.2007, 02.15 (*The Earth Charter*).

*http://www.aspenk12.net/dist/Standards/Social%20Studies/High%20School%20Geography.pdf, 24.05.2007, 00.30 (*Apsen School District Grade 9 High School Geography Curriculum-2003*).

23. Doğan, H. (1999). "Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretim Programlarının Şekillenmesinde Etkili Olan Görüşler" **75 Yılda Eğitim**-Bilanço'98 Yayın Dizisi, Tarih Vakfı Yayınları: 193-214, İstanbul.

24. Şahin, C. (2006). "Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı 'Coğrafya Dersi Öğretim Programı' Hakkında Görüşler ve Öneriler" **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,** Cilt 26, Sayı 3: 279-304, Ankara.